

Bruselj, 16. maj 2023
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj: Generalni sekretariat Sveta

Prejemnik: delegacije

Zadeva: Sklepi Sveta o ogroženih in razseljenih umetnikih in umetnicah

V prilogi vam pošiljamo Sklepe Sveta o ogroženih in razseljenih umetnikih in umetnicah, ki jih je Svet (izobraževanje, mladina, kultura in šport) odobril na seji 16. maja 2023.

SKLEPI SVETA O OGROŽENIH IN RAZSELJENIH UMETNIKIH IN UMETNICAH

SVET EVROPSKE UNIJE

OB PRIZNAVANJU

1. pomena ustvarjalnih in kulturnih pravic, kot so zapisane v globalnih¹ in regionalnih² instrumentih za človekove pravice, za ohranjanje človekovega dostojanstva, kulturne raznolikosti, pluralizma, demokracije in notranje vrednosti kulture,
2. dela mednarodnih organizacij na področju svobode umetniškega izražanja, kot sta Unesco – s konvencijo iz leta 2005, ki priznava potrebo po sprejetju ukrepov za zaščito raznolikosti kulturnih izrazov, zlasti kadar jim grozi izumrtje ali velike spremembe³ – in Svet Evrope⁴, zlasti v zvezi z njegovim manifestom o svobodi izražanja umetnosti in kulture v digitalni dobi,

¹ Med drugim člen 27 Splošne deklaracije človekovih pravic, ki v letu 2023 obeležuje svojo 75. obletnico, ali člen 15 Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.

² Med drugim Listina Evropske unije o temeljnih pravicah.

³ Konvencija Unesca iz leta 2005 o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov.

⁴ Svet Evrope je na podlagi Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP) npr. objavil poročilo o umetniški svobodi in manifest o svobodi izražanja umetnosti in kulture v digitalni dobi, v katerem je med drugim navedeno, da omejevanje svobode izražanja in umetniške svobode vpliva na celotno družbo, s čimer jo prikrajša za pluralizem in vitalnost demokratičnega procesa.

3. sklepov Evropskega sveta z dne 15. decembra 2022 in 9. februarja 2023, v katerih je ponovno odločno obsodil vojno agresijo Rusije v Ukrajini, ponovno potrdil, da Unija v celoti podpira neodvisnost, suverenost in ozemeljsko nedotakljivost Ukrajine znotraj njenih mednarodno priznanih meja⁵, ter ponovno poudaril odločenost za okrepitev podpore razseljenim osebam⁶,
4. resolucije Evropskega parlamenta o solidarnosti z Ukrajino na področju kulture, v kateri je izražena iskrena solidarnost z umetniki⁷, saj bosta imeli umetnost in kultura temeljno vlogo pri oživitvi in obnovi Ukrajine, zlasti pa pozdravlja delovanje ukrajinskih umetnikov in ustvarjalcev, ki so se z izvajanjem svoje umetnosti uprli ruski invaziji⁸,
5. delovnega načrta EU za kulturo za obdobje 2023–2026⁹, ki vsebuje več ukrepov¹⁰ v zvezi z ogroženimi¹¹ in razseljenimi umetniki.

⁵ EUCO 34/22.

⁶ EUCO 1/23.

⁷ Za opredelitev pojma „umetniki in umetnice“ glej Prilogo II.

⁸ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2022 o solidarnosti z Ukrajino na področju kulture in skupnem mehanizmu za odzivanje na izredne razmere za okrepanje kulturnega sektorja v Evropi (2022/2759(RSP)).

⁹ Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026 (UL C 466, 7.12.2022).

¹⁰ Tj. o umetniški svobodi, ohranjanju kulturne dediščine in krepitvi vloge lokalnega kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Ukrajini ter vlogi kulture in kulturnih delavcev pri promociji in zaščiti demokracije in človekovih pravic v nestabilnih razmerah.

¹¹ Za opredelitev pojma „ogroženi umetniki in umetnice“ glej Prilogo II.

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA

6. umetniki in umetnice po vsem svetu imajo pomembno vlogo v življenju, razvoju in odpornosti družbe in posameznikov ter bi morali imeti možnost, da jo opravljajo ob ohranitvi svoje ustvarjalnosti in svobode izražanja,
7. umetnikom in umetnicam bi bilo zato treba v skladu z veljavnimi predpisi ponuditi zaščito pred grožnjami in kršitvami vseh vrst in oblik, ki so jim izpostavljeni zaradi svojega umetniškega dela,
8. vojna agresija Rusije v Ukrajini je tudi napad na kulturno identiteto Ukrajine, kulturna razsežnost pa ima pomembno vlogo pri različnih oblikah podpore Ukrajini.

POUDARJAJOČ

9. pogum in odločnost vseh umetnikov, zlasti umetnic, ki prek kulture povzdigujejo glas za pravične in miroljubne družbe, svobodo in demokracijo ter obsojajo vojno, preganjanje in nestrpnost,
10. zgodovinsko in današnjo pomembno vlogo izgnanih umetnikov in umetnic pri zavzemanju za mir, medsebojno razumevanje, svobodo, demokracijo in kulturno raznolikost ter pomen, da se ogroženim in razseljenim umetnikom in umetnicam omogoči, da nadaljujejo svoje umetniško delo in še naprej pričajo o aktualnih dogodkih,
11. da umetniki in umetnice ne morejo več varno nadaljevati svojega umetniškega dela v državah po vsem svetu, kjer so demokratične vrednote zatirane ali prepovedane, vključno z ruskimi in beloruskimi umetniki in umetnicami, ki so kritični do režima in so zato še posebej izpostavljeni grožnjam in preganjanju,
12. da je vojna agresija Rusije v Ukrajini povzročila obsežno razseljevanje ukrajinskih državljanov in državljanek ter humanitarno krizo v obsegu, ki ga v Evropi po drugi svetovni vojni ni bilo, kar je imelo ogromne posledice, tudi za umetnike in umetnice ter njihovo svobodo izražanja, ter ponovno potrdilo potrebo po pripravljenosti v Evropi, da prek ustreznih institucionalnih in pravnih okvirov kratkoročno in dolgoročno podpre ogrožene in razseljene umetnike in umetnic.

POZDRAVLJA

13. ukrepe, ki so jih sprejele EU in njene države članice za zagotovitev varnega zatočišča¹² umetnikom in umetnicam, vključno s študenti in študentkami umetnosti ter neodvisnimi novinarji in novinarkami¹³, ki bežijo pred vojno agresijo Rusije v Ukrajini, ter pobude, sprejete v okviru programa Ustvarjalna Evropa¹⁴ za podporo ukrajinskim umetnikom, ki jih je prizadela vojna, in program Erasmus+ za podporo ukrajinskim študentom in študentkam umetnosti.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ NA USTREZNIH RAVNEH IN PREK USTREZNIH INSTITUCIONALNIH IN PRAVNIH OKVIROV:

14. razmislijo o sprejetju dodatnih ukrepov za povečanje zmogljivosti za nudenje varnih zatočišč in t. i. mest zatočišč¹⁵ ogroženim in razseljenim umetnikom in umetnicam iz različnih delov sveta ter prispevajo k mreženju takih umetnikov,
15. po potrebi razmislijo o prilagoditvi rednih umetniških prebivališč v prebivališča v nujnih primerih, ob upoštevanju potreb ogroženih in razseljenih umetnikov in umetnic, vključno s tistimi, ki izhajajo iz vojne agresije Rusije v Ukrajini,
16. razmislijo o uporabi dolgoročnega in celostnega pristopa pri sprejemanju ogroženih in razseljenih umetnikov in umetnic ter njihovih družin, ki bi dopolnjeval nujno potrebo po varnem zatočišču z možnostmi, da postanejo del lokalne skupnosti in kulturnega življenja ter ostanejo umetniško aktivni in slišni, ter spodbujajo učenje jezika države gostiteljice.

¹² Za opredelitev pojma „varno zatočišče“ glej Prilogo II.

¹³ Glej na primer sklepe Sveta (2022/C 245/04) o zaščiti in varnosti novinarjev in drugih medijskih delavcev, na primer poziv državam članicam in Komisiji, naj podprejo neodvisne in izgnane novinarje in medijske delavce, zlasti iz držav, kot so Ukrajina, Belorusija in Ruska federacija.

¹⁴ Evropska komisija, Podpora ukrajinskim umetnikom, delavcem in organizacijam v kulturnem in ustvarjalnem sektorju.

¹⁵ Za opredelitev pojma „mesta zatočišča“ glej Prilogo II.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, EVROPSKO KOMISIJO IN VISOKEGA PREDSTAVNIKA UNIJE ZA ZUNANJE ZADEVE IN VARNOSTNO POLITIKO¹⁶, NAJ NA SVOJIH PODROČJIH PRISTOJNOSTI IN NA USTREZNIH RAVNEH:

17. vzdržujejo dialog z ukrajinskimi partnerji o tem, kako še naprej podpirati ukrajinski kulturni in ustvarjalni sektor ter spodbujajo promocijo ukrajinske kulture v EU s sodelovanjem ukrajinskih umetnikov in umetnic, vključno z ogroženimi in razseljenimi umetniki in umetnicami, ter kulturnih organizacij, pri tem pa v celoti spoštujejo avtonomijo in raznolikost kulturnega sektorja,
18. prek vseh ustreznih kanalov sprejmejo ukrepe za ohranjanje in zaščito umetniške svobode in pravic umetnikov po vsem svetu, vključno s pravico do ustvarjanja brez cenzure ali ustrahovanja,
19. še naprej podpirajo ogrožene in razseljene umetnike in umetnice v EU zaradi učinkov represivnih režimov ali vojne ali nasprotovanju represivnim režimom ali vojni, zlasti vojne agresije Rusije v Ukrajini,
20. naj se pred rednimi poročili Unescovi konvenciji iz leta 2005¹⁷ posvetujejo z akterji, dejavnimi pri zagotavljanju varnih zatočišč za ogrožene in razseljene umetnike in umetnice, in po potrebi v ta poročila vključijo vprašanje varnih zatočišč za ogrožene in razseljene umetnike in umetnice.

¹⁶ Ob upoštevanju načela subsidiarnosti iz člena 5 PEU.

¹⁷ Konvencija Unesca iz leta 2005 o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov, člen 9.

POZIVA EVROPSKO KOMISIJO TER VISOKEGA PREDSTAVNIKA UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN VARNOSTNO POLITIKO, NAJ:

21. data na voljo celovit pregled s posodobljenimi informacijami o pomoči EU in dvostranski pomoči držav članic Ukrajini na področju kulture in ustvarjalnih sektorjev, vključno z ogroženimi in razseljenimi ukrajinskimi umetniki in umetnicami,
 22. prispevata k mreženju in izmenjavi informacij, najboljših praks in izkušenj med državami članicami in nedržavnimi akterji, ki podpirajo ogrožene in razseljene umetnike in umetnice,
 23. podpirata medsektorsko transnacionalno sodelovanje na področju umetniške svobode, vključno s podpiranjem ukrepov za ogrožene in razseljene umetnike in umetnice, ob upoštevanju izkušenj iz poziva programa Ustvarjalna Evropa k podpori ukrajinskim razseljenim osebam ter ukrajinskemu kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju.
-

Referenčni dokumenti

- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (2000/C 364/01)
- Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM/2020/790 final)
- Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Zbirka pogodb Sveta Evrope 005, Svet Evrope, 1950
- Sklepi Sveta o zaščiti in varnosti novinarjev in drugih medijskih delavcev, UL C 245, 28.6.2022, str. 5
- Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, UL C 466, 7.12.2022, str. 1
- Izjava konference ministrov in ministric za kulturo Sveta Evrope „Ustvarjanje naše prihodnosti: ustvarjalnost in kulturna dediščina kot strateška vira za raznoliko in demokratično Evropo, 1. april 2022
- Izjava evropskih ministrov in ministric, pristojnih za kulturo, avdiovizualni sektor in medije, ki so se sestali v Angersu, izdaja 2022
- Evropska komisija, EU podpira Ukrajino prek kulture, izdaja 2022

- [Sklepi Evropskega sveta z dne 15. decembra 2022, EUCO 34/22](#)
- [Sklepi Evropskega sveta z dne 9. februarja 2023, EUCO 1/23](#)
- [Sklepi Evropskega sveta z dne 23. marca 2023, EUCO 4/23](#)
- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 20. oktobra 2022 o solidarnosti z Ukrajino na področju kulture in skupnem mehanizmu za odzivanje na izredne razmere za okrevanje kulturnega sektorja v Evropi (2022/2759(RSP))
- Resolucija Evropskega parlamenta z dne 14. decembra 2022 o izvajanju nove agende za kulturo in strategije EU za mednarodne kulturne povezave (2022/2047(INI))
- *International Cities of Refuge Network* (Mednarodna mreža mest zatočišč), ICORN, *What is ICORN*, izdaja 2023. Povezava: <https://icorn.org/what-icorn> (obiskano 20. marca 2023)
- OECD, *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine* (Odzivi politike v zvezi z učinki vojne v Ukrajini), izdaja 2022
- Uredba (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013 (UL L 189, 28.5.2021, str. 34)
- Usmerjevalni odbor za kulturo, dediščino in krajino (CDCPP), Jaroslav Anđel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, ob podpori Levana Kharatishvilija, *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era* (Manifest o svobodi izražanja umetnosti in kulture v digitalni dobi), izdaja 2020

- Usmerjevalni odbor za kulturo, dediščino in krajino (CDCPP), *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression* (Umetniška svoboda v Evropi – Poročilo Sveta Evrope o svobodi umetniškega izražanja), izdaja 2023
 - UNESCO, Konvencija iz leta 2005 o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov, izdaja 2015
 - UNHCR, Stanje glede ukrajinskih beguncev, podatki posodobljeni decembra 2022
 - Generalna skupščina Združenih narodov, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, A/RES/2200, 1966
 - Generalna skupščina Združenih narodov, Splošna deklaracija človekovih pravic Resolucija generalne skupščine 217 A(III), 1948
-

Opredelevanje pojmov

V teh sklepih Sveta se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

umetnik in umetnica: opredelitev pojma „umetnik in umetnica“ je treba razumeti široko, vključno z vsemi delavci v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih, kot so opredeljeni v členu 2 Uredbe (EU) 2021/818 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Ustvarjalna Evropa (2021–2027) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1295/2013.

varno zatočišče: „varno zatočišče“ je opredeljeno kot priložnost za umetnike in umetnice, ki so ogroženi v domovini, da dobijo zaščito in, če tako želijo, ostanejo umetniško aktivni za omejeno obdobje na drugem kraju.

ogroženi umetniki in umetnice: umetniki in umetnice, ki jim grozijo oboroženi spopadi, preganjanje ali zatiranje.

Prebivališče v nujnih primerih: kraj za začasno premestitev ogroženega umetnika ali umetnice, kjer je zagotovljena nastanitev in priložnost za nadaljevanje dela na varnem mestu. Prebivališče v nujnih primerih se lahko oblikuje z že obstoječimi programi umetniškega bivanja ali z ustvarjanjem novih umetniških prebivališč za poseben namen podpore razseljenim umetnikom in umetnicam, ki bežijo pred oboroženimi spopadi.

mesta zatočišča: po podatkih Mednarodne mreže mest zatočišč (ICORN) so „mesta zatočišča“ mesta ali regije, ki nudijo zatočišče ogroženim pisateljem in umetnikom, spodbujajo svobodo izražanja, zagovarjajo demokratične vrednote in krepijo mednarodno solidarnost. Mesta, ki so člani mreže ICORN, nudijo dolgoročno, vendar začasno zatočišče tistim, ki so ogroženi neposredno zaradi svojih ustvarjalnih dejavnosti¹⁸.

¹⁸ Mednarodna mreža mest zatočišč.